09/05/2021

Οι Άγιοι Πέντε Νεομάρτυρες εκ της Σαμοθράκης

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μονεμβασίας και Σπάρτης

Του ιστορικού Θεόδωρου Σπηλιώτη

Η Σαμοθράκη είναι ένα όμορφο νησί του Θρακικού Πελάγους. Βρίσκεται στο Βορειοανατολικό τμήμα του Αιγαίου, μεταξύ των νησιών Λήμνου, Ίμβρου και Θάσου και απέχει 24 ναυτικά μίλια από την Αλεξανδρούπολη. Από το 1459 υποτάχθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Τον Μάρτιο του 1821 κηρύχθηκε η Επανάσταση των Ελλήνων στην Πελοπόννησο και ο δίκαιος αγώνας για την ελευθερία εξαπλώθηκε και σε πολλά άλλα μέρη που στέναζαν κάτω από τον Οθωμανικό ζυγό. Η κήρυξη της επανάστασης στη Σαμοθράκη, πραγματοποιήθηκε από τα τοπικά μυημένα μέλη της Φιλικής εταιρίας. Οι Σαμοθρακίτες είχαν συνδέσμους με συμπατριώτες τους στην Κωνσταντινούπολη και με τον μητροπολίτη Μαρωνείας Κωνστάντιο είχαν δημιουργήσει το ψυχολογικό υπόβαθρο. Παίρνοντας θάρρος από τον ξεσηκωμ του

γένους, αρνήθηκαν να πληρώσουν τον υποχρεωτικό φόρο στους Τούρκους, παρά τις παραινέσεις ενός Ιμβριώτη ονομαζόμενου Λογοθέτη, που ήταν απεσταλμένος τους. Αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής ήταν οι Σαμοθρακίτες να αρχίσουν να προετοιμάζουν την αντίσταση του νησιού, με την καθοδήγηση ενός οπλαρχηγού Σαμιώτη.

Ο σουλτάνος του Οθωμανικού κράτους Μαχμούτ Β΄ μαθαίνοντας για τις ενέργειες των κατοίκων της Σαμοθράκης, τις επαναστατικές ενέργειες των Ελλήνων στην Χαλκιδική υπό την ηγεσία του Εμμανουήλ Παπά, αλλά και την εξόντωση της τουρκικής προφυλακής στον Άγιο Μάμα, αποφάσισε να τιμωρήσει παραδειγματικά τους επαναστάτες.

Την 1 Σεπτεμβρίου, αποβιβάστηκαν στην περιοχή Μακρυλιές περίπου χίλιοι με δύο χιλιάδες Τούρκοι με αρχηγό τον υποναύαρχο Καρά- Αλή. Οι Σαμοθρακίτες κατέφυγαν στα βουνά και λίγοι που δοκίμασαν να αντισταθούν υπό τις διαταγές του Σαμιώτη σκορπίστηκαν γρήγορα.

Η καταστροφή ήταν ολοκληρωτική. Εφτακόσιους κατοίκους που είχαν καταφύγει στα βουνά, οι Οθωμανοί τους έφεραν πίσω με δόλο, δίνοντάς τους την εντύπωση ότι θα τους δώσουν χάρη. Ωστόσο στην τοποθεσία <<Εφκάς>> στο κάστρο της πρωτεύουσας της Χώρας, τους δολοφόνησαν όλους. Το ρυάκι αυτό ονομάστηκε <<Εφκάς>> (Επτακοσίας) από τον αριθμό των εκεί σφαγμένων Σαμοθρακών. Στη συνέχεια ακολούθησε η σφαγή όσων είχαν απομείνει στο νησί και έπεφταν στα χέρια των Τούρκων, που κράτησε ένα μήνα. Μία από τις πολλές θηριωδίες που πραγματοποιήθηκαν στο νησί, ήταν και η ιστορία μίας γυναίκας που ονομαζόταν Κωνσταντία, η οποία είδε τον άντρα της Θεόφιλο νεκρό στα πόδια της και, ενώ την αιχμαλώτισαν, με σκοπό να την πουλήσουν, εκείνη αυτοκτόνησε με το μαχαίρι ενός Τούρκου φύλακα, προτιμώντας τον θάνατο από την σκλαβιά.

Στη μεγάλη καταστροφή σφαγιάστηκαν περίπου 10.000 άνδρες και αγόρια. Τα γυναικόπαιδα πουλήθηκαν στα παζάρια της Κωνσταντινουπόλεως και της Σμύρνης και τα σπίτια τους κάηκαν. Μετά τον χαλασμό της Σαμοθράκης, στο νησί έμειναν περίπου 200 Έλληνες. Χρειάστηκαν περίπου 10 χρόνια, για να βρει το μαρτυρικό νησί ησυχία.

Ανάμεσα στους ανθρώπους που πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα ήταν και οι Άγιοι μάρτυρες,ο Μανουήλ Παλαγούδας, ο Μιχαήλ Κύπριος, ο Γεώργιος Κουρούνης, ο Θεόδωρος Καλάκου και ο Γεώργιος, που σκλαβώθηκαν με τη βία, αρνήθηκαν τον Χριστό και έγιναν μουσουλμάνοι.

Το 1830, ο σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ εξέδωσε φιρμάνι με το οποίο διέταξε την

απελευθέρωση όλων των Ελλήνων που είχαν αιχμαλωτιστεί στη διάρκεια της Επανάστασης. Πολλοί εκπατρισμένοι Έλληνες επέστρεψαν στους τόπους καταγωγής τους. Το ίδιο έκαναν και οι νεομάρτυρες. Επανήλθαν στη Σαμοθράκη και μετά από ειλικρινή μετάνοια επέστρεψαν στον Χριστιανισμό. Πολλές φορές καταγγέλθηκαν στις τουρκικές αρχές ως προδότες της πίστεως του Ισλάμ, αλλά γλίτωναν πάντα με την καταβολή των χρημάτων.

Οι χριστιανοί κάτοικοι του νησιού πολύ συχνά συμβούλευαν τους μάρτυρες να εγκαταλείψουν το νησί και να εγκατασταθούν σε εδάφη του ελεύθερου πλέον Ελληνικού κράτους, για να μην κινδυνεύει η ζωή τους. Οι μάρτυρες όμως δεν το δέχονταν και παρέμεναν στο νησί χωρίς να φοβούνται, εμπιστευόμενοι τον εαυτό τους στον Θεό.

Ωστόσο ήρθε στη Σαμοθράκη ένας ιεροδικαστής, ο οποίος διέταξε να συλληφθούν οι πέντε μάρτυρες και να οδηγηθούν στην περιοχή <<Μάκρη>>, που ήταν η έδρα της διοίκησης. Στην αρχή τους έκλεισαν σε μία σκοτεινή και απομονωμένη φυλακή. Την επόμενη μέρα ξεκινούσε το Ραμαζάν, (η νηστεία των Μουσουλμάνων) και σε όλη την διάρκεια της νηστείας οι μάρτυρες έμεναν στην φυλακή.

Μετά το τέλος της νηστείας, με εντολή του ιεροδικαστή, οι μάρτυρες παρουσιάστηκαν ενώπιόν του. Στην ανάκριση που τους υπέβαλε ομολόγησαν την πίστη τους στον Χριστό τονίζοντας ότι θα παραμείνουν αμετακίνητοι σ΄αυτή.

Ο τύραννος διέταξε οι μάρτυρες να φυλακιστούν με τα πόδια δεμένα σε ένα ξύλο και τα χέρια με τον λαιμό αλυσοδεμένα, ώστε το σώμα τους να παραμένει μετέωρο. Οι αγωνιστές του Χριστού, αν και υπέφεραν, χαίρονταν και ευχαριστούσαν τον Θεό και παρηγορούσαν ο ένας τον άλλο.

Επειδή οι γενναίοι αθλητές της πίστεως ήθελαν να κοινωνήσουν το άχραντο σώμα και τίμιο αίμα του Ιησού Χριστού, φρόντισαν οι προύχοντες της Μάκρης να κλειστεί στη φυλακή κάποιος ιερέας, με το πρόσχημα ότι χρωστάει φόρους. Έτσι ενισχύθηκαν και με την παρουσία του ιερέα, με τους παρηγορητικούς του λόγους και πολύ περισσότερο με τη θεία κοινωνία.

Μετά από τρεις ημέρες οδηγήθηκαν στον θρησκευτικό κριτή, ένας -ένας. Πρώτος οδηγήθηκε ο Μανουήλ, που ήξερε αραβικά και είχε σπουδάσει το Ισλάμ. Ο μάρτυρας αναίρεσε τα επιχειρήματα του ιεροδικαστή και ομολόγησε τον Χριστό.

Στη συνέχεια οδηγήθηκε ο μεγαλύτερος ηλικιακά, ο Μιχαήλ. Το ίδιο και αυτός έμεινε αμετάπειστος και ομολόγησε τον Χριστό. Την ίδια στάση και οι άλλοι τρεις. Κλείστηκαν πάλι στη φυλακή για 23 ημέρες χωρίς τροφή, ενώ παράλληλα τους βασάνιζαν με πολλούς τρόπους.

Τελικά αποφασίστηκε οι πέντε μάρτυρες να θανατωθούν με βάναυσο τρόπο. Πιο συγκεκριμένα έμπηξαν πάνω σε σανίδες σίδερα γυρισμένα σαν αγκίστρια, ώστε να τους ρίξουν επάνω και να θανατωθούν. Πήραν πρώτα τον Μιχαήλ και τον οδήγησαν στην αγορά, όπου τον πίεζαν να αλλαξοπιστήσει. Επειδή ο μάρτυρας δεν αρνιόταν τον Χριστό, τον κατέκοψαν σε λεπτά κομμάτια, ενώ εκείνος στεκόταν όρθιος και προσευχόταν. Ήταν Δευτέρα του Θωμά.

Στη συνέχεια οδήγησαν τους άλλους τέσσερις, οι οποίοι βλέποντας το φρικτό θέαμα του σκοτωμένου συναγωνιστή τους δόξαζαν τον Θεό. Αρχικά απαγχόνισαν τον Γεώργιο και τον Θεόδωρο. Τον Μανουήλ που ήλεγξε την πλάνη τους δεν του επέτρεψαν να προσευχηθεί και τον οδήγησαν στα άγκιστρα, ενώ τον πίεζαν να αρνηθεί την πίστη του. Εκείνος για ακόμα μία φοράομολόγησε με θάρρος τη μόνη αληθινή πίστη. Εκείνοι όμως εξαγριωμένοι τον έσπρωξαν με δύναμη και έπεσε μπρούμυτα πάνω στα μεγάλα σίδερα, τα οποία καρφώθηκαν στο σώμα προξενώντας του φρικτό πόνο. Τότε βασανισμένος παρέδωσε το πνεύμα του.

Τον πέμπτο, τον Γεώργιο, που ήταν ο πιο νέος, τον έριξαν στα φονικά άγκιστρα, τα οποία λύγισαν σαν να ήταν από μολύβι. Τον σήκωσαν τότε και, αφού έφεραν σίδερα να τα διορθώσει και να τα ακονίσει, τον έριξαν πάλι επάνω, ενώ ο δήμιος τον πατούσε, για να καρφωθεί καλά το σώμα του. Έμεινε ο άγιος υποφέροντας φοβερά ένα εικοσιτετράωρο. Τη νύχτα πήγαιναν οι Χριστιανοί και τον παρηγορούσαν και έπαιρναν με κομμάτια υφάσματος ρανίδες από το μαρτυρικό του αίμα. Πολλοί Χριστιανοί και Τούρκοι θεραπεύτηκαν από διάφορες ασθένειες, ιδιαίτερα από την πανώλη που υπήρχε τότε στα μέρη εκείνα.

Στη συνέχεια οι Τούρκοι έδωσαν εντολή να απομακρυνθούν τα λείψανα των μαρτύρων, διότι περνούσε ο άρχοντας της Μάκρης, που ονομαζόταν Μουσταφά και δε συμφωνούσε με τη θανάτωση των μαρτύρων. Ήρθαν οι δήμιοι να πάρουν τα σκηνώματα και είδαν τον πολυβασανισμένο Γεώργιο να είναι ζωντανός ακόμη. Τον πυροβόλησαν στο κεφάλι και ολοκληρώθηκε το φρικτό μαρτύριο του αγίου. Οι ευσεβείς συγχωριανοί τους ενταφίασαν με σεβασμό τα λείψανα των νεομαρτύρων, δοξάζοντας τον Θεό και αποδίδοντας τις πρέπουσες τιμές.

Μετά από λίγες ημέρες ο ένας αιμοβόρος δήμιος πέθανε από πανώλη, ενώ του άλλου δήμιου το πρόσωπο στράφηκε πίσω. Ο τύραννος Βάσαφ που αποφάσισε να

θανατωθούν οι Άγιοι, υπέπεσε σε δυσμένεια του σουλτάνου, με αποτέλεσμα να αποκεφαλιστεί. Τέλος ο θηριώδης και σκληρός Τζελάλ, ο οποίος τιμώρησε και βασάνισε τους μάρτυρες, αφού απολογήθηκε ενώπιον του σουλτάνου, θανατώθηκε.

Η μνήμη των Πέντε Νεομαρτύρων τιμάται κάθε χρόνο την Κυριακή του Θωμά στο νησί της Σαμοθράκης, όπου φυλάσσονται τα λείψανά τους, στην εκκλησία Παναγίας στη Χώρα.

Ολοκληρώνοντας επισημαίνουμε ότι η θυσία των πέντε νεομαρτύρων, είναι μία πτυχή της σημαντικής προσφοράς της ορθοδόξου εκκλησίας μας στο Γένος. Ωστόσο, ορισμένοι επιστήμονες προσπαθούν να εξαφανίσουν την ιστορική αλήθεια ότι οι αγωνιστές θυσίασαν τη ζωή τους και για την ορθόδοξη χριστιανική πίστη και να διαγράψουν τη συνολική προσφορά της εκκλησίας στον απελευθερωτικό αγώνα του γένους μας. Είναι απογοητευτική η διαπίστωση ότι κάτω από τον πολυετή τουρκικό ζυγό οι Έλληνες κράτησαν την πίστη τους, τη γλώσσα τους και τις παραδόσεις τους, για να μπορούν ορισμένοι σήμερα με προκλητική αγνωμοσύνη να αμφισβητούν και να ισοπεδώνουν όσα μας χάρισαν με τις θυσίες τους οι πρόγονοί μας.

Το κείμενο δημοσιεύεται εκ μέρους της επίσημης ιστοσελίδας της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης